

**feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld**

gerda cammaer
chris fransen
peter minten
en
wim van der biesen

In 1991 hebben 83 JOURNALISTEN het LEVEN verloren tijdens de uitoefening van hun beroep: dit is de somberste jaarbalans die de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) ooit optekende. Een aantal onder hen kwam om in natuurrampen en ongelukken, maar het grootste deel was het slachtoffer van repressieve regimes, militairen, terroristen, drugmaffia's etc. Het hoogste aantal doden (21) viel te betreuren in de Joegoslavische burgeroorlog, niet alleen bij ongelukken, ook moedwillig vermoord omwille van hun beroep.

*

Begin januari 1992 werd THE EUROPEAN, het weekblad dat in 1990 door de inmiddels overleden Robert Maxwell gesticht werd, VERKOCHT aan een bedrijf dat geleid wordt door David en Frederick BARCLAY. De prijs die de twee Britse beleggers voor het weekblad betaald hebben, is niet bekendgemaakt. Charles Garside blijft waarnemend hoofdredacteur en algemeen directeur.

The European leed op een bepaald moment 60 miljoen BEF verlies per week, en het voortbestaan van de krant kwam op de helling te staan. Door de verkoop zou de toekomst van het blad nu verzekerd zijn. Volgens de Barclays

bieden de ontwikkelingen in Europa immers enorme kansen om The European om te vormen tot een zeer succesvolle onderneming.

*

Sinds 2 januari 1992 kosten de Vlaamse dagbladen 25 BEF. Met die verhoging beogen de Vlaamse dagbladuitgevers 'de mogelijkheid te vrijwaren om de kwaliteit van hun kranten te behouden en vooral te verbeteren'. De nieuwe prijs moet tevens bijdragen tot een gunstiger verhouding tussen kosten en inkomsten in de dagbladexploitatie.

Nauwelijks twintig jaar geleden, in 1970, betaalde men slechts 3,50 BEF voor de dagelijkse krant.

*

Op 2 januari 1992 bracht de RAAD VOOR CULTUUR, een adviesgroep die in juni 1991 door de toenmalige Gemeenschapsminister van Cultuur Dewael werd opgericht, zijn MEDIANOTA uit. De 38 onafhankelijke cultuurwijzen reiken daarin een globaal denkraam aan voor het mediabeleid. De democratie moet volgens de RAAD geschaagd worden door een ruim en permanent debat. Omdat de media dragers zijn van de openbaarheid, moet een mediabeleid gebaseerd zijn op de principes diversiteit, kwali-

teit, en complementariteit. De privésector is om strikt commerciële redenen niet in staat om deze doelstellingen alléén te garanderen. Daarom moet de overheid correcties aanbren- gen en is een mediaBELEID gewenst. De voluntaristische benadering moet primeren bij dit overheidsbeleid. Commerciële niet-leefbare media moeten door de overheid in stand worden gehouden.

Op OMROEPVLAK moeten de openbare en de commerciële zender opgenomen worden in een geïntegreerd niet-competitief bestel. Er moet verder een beheerscontract worden opgesteld tussen overheid en openbare omroep, zodat de werking van de BRTN aan dit lastenboek, en niet louter aan kijkcijfers, getoetst kan worden. De BRTN moet de nodige openbare geldmiddelen krijgen, de reclameopbrengsten zouden strikt moeten worden voorbehouden aan de commerciële omroep, om de opdracht in het lastenboek te kunnen uitvoeren. De RAAD pleit ervoor om de BRTN een dubbele opdracht te geven: enerzijds culturele en informatieve kwaliteitsprogramma's brengen en anderzijds programma's maken voor een ruim publiek (dit laatste om een legitimiteitsprobleem te vermijden). Wil VTM cultureel relevant blijven, is het essentieel dat het een Vlaamse veranker- ing behoudt.

De RAAD merkt op dat de erva-

ringen met zogeheten vrije RADIO'S niet zeer bemoedigen inzake pluraliteit en kwaliteit van het programma-aanbod, en dat daarom een niet-commerciële aanpak, zoals die door de BRTN wordt ingevuld, noodzakelijk is. De RAAD stelt echter dat ook de BRTN-radio niet met reclamegelden mag worden gefinancierd.

De RAAD pleit voor een overheidsop treden van steun aan de pers, omdat de pers een essentiële complementaire rol vervult ten aanzien van de andere media. Hij stelt dat thans een weinig coherent persbeleid gevoerd wordt, waarbij de bestaande subsidie-mechanismen geen oplossing bieden voor de problemen van de sector en onvoldoende waarborgen bieden voor pluralisme en kwaliteit van de pers. De RAAD zoekt naar een structurele oplossing van het probleem. Hij pleit voor de scheiding van produktie en redactie bij de geschreven pers. Het commerciële aspect zou kunnen worden overgelaten aan een gemeenschappelijk produktiecentrum, terwijl de verschillende redacties autonoom zouden werken.

Tenslotte pleit de RAAD voor de oprichting van een onafhankelijk MEDIA-INSTITUUT voor de bestudering van de pers- en mediaproblematiek.

*

DE VOLKSMACHT, het ACW-weekblad dat uitgroeide van een plaatselijk krantje in de streek van Kortrijk tot een opinieblad met een oplage van 1,2 miljoen exemplaren, werd begin dit jaar OPGEVOLGD door VISIE.

Met Visie wil het ACW dichter aansluiten bij de leefwereld van de lezers. In het nieuwe blad zullen dan ook meer ervaringen en getuigenissen van onderuit gepubliceerd worden. 'De belevenissen en verzuchtingen van gewone mensen zijn immers de toetssteen waaraan onze beweging en de politiek hun tekorten en successen kunnen meten', aldus hoofdredacteur Carlos Van Laere. Het opzet van het nieuwe blad kadert in het algemene streven van het ACW om meer nadruk te leggen op het sociale karakter van de beweging.

*

De Russische president Jeltsin vaardigde een decreet uit waardoor het staatspersbureau TASS, de spreekbuis van de voormalige Sovjetautoriteiten, wordt samengevoegd met het persbureau RIA-NOVOSTI en onder Russische controle wordt geplaatst.

De naam van het nieuwe persbureau is RITA, wat staat voor 'Russisch Informatie Telegrafisch Instituut'.

*

Op 7 februari 1992 diende CANAL PLUS TELEVISIE bij de Vlaamse minister van Cultuur Weckx een AANVRAAG in om op de VLAAMSE KABEL met betaaltelevisie te beginnen. Het gaat om een (Nederlandstalig) initiatief van Canal Plus France, de Brusselse mediagroep Défi-com en de Vlaamse mediaholding Vlacom. Het aanbod van de zender zou vooral bestaan uit recente speelfilms en sport, onder meer de voetbalwedstrijden van eerste klasse die op vrijdag gespeeld worden.

Twee dagen voor de aanvraag van Canal Plus had FILMNET, tot nu toe het enige betaaltelevisienet in Vlaanderen, bekendgemaakt in het najaar met een TWEEDE NET te zullen starten. Dat net zou sport, evenementen en miniseries aanbieden. Volgens het kabinet van minister Weckx moet FilmNet voor zijn tweede kanaal een nieuwe aanvraag indienen, omdat de programmatie niet bestaat uit films. Bovendien kunnen er problemen rijzen met het feit dat FilmNet op het nieuwe kanaal reclame wil uitzenden, wat in strijd is met het reclamememopolie van VTM.

De kans dat er binnenkort in Vlaanderen drie netten voor betaaltelevisie zullen zijn, is echter erg klein. Het Zweedse FilmNet startte hier 5 jaar geleden, maar leed lange tijd verlies. In 1990 werd het overgenomen door de Zwitserse groep Richemont en het Zuidafrikaanse M-Net. Nu

heeft FilmNet in Vlaanderen ongeveer 90.000 abonnees, en het is daarmee eindelijk uit de financiële problemen. De Vlaamse markt delen met een andere zender voor betaaltelevisie zou niet haalbaar zijn. Voorzitter Daniël Weekers van Canal Plus Televisie is echter optimistisch en vraagt zich af waarom de Vlaamse regering, die een zender met Zuidafrikaans geld toelaat, geen zender met Frans en Vlaams kapitaal op de kabel zou laten.

*

De COLLECTIEVE ARBEIDS-OVEREENKOMST voor DAG-BLADJOURNALISTEN, die in september 1991 door de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers werd opgezegd, is uiteindelijk toch VERLENGD TOT EIND 1993. Op 10 februari stemde de BVDU in met de verlenging. De uitgevers gingen daarmee in op een voorstel van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België, om in maart onderhandelingen te starten over de basisprincipes van een nieuwe c.a.o.. De BVDU en de AVBB zijn het met elkaar eens dat er voldoende tijd nodig is om de problemen (onder meer in verband met de loonbarema's en het aantal vakantiedagen) grondig te bespreken. Ook vinden beide verenigingen dat de gesprekken moeten plaatsvinden in een klimaat van sociale vrede.

*

Het Franse kwaliteitsblad LE MONDE boekte in 1991 een VERLIES van 28 miljoen FF (ruim 170 miljoen BEF). Toch had men in dat jaar de verkoopprijs verhoogd en kosten proberen te drukken. In 1990 had men reeds een verlies geleden van 39 miljoen FF of bijna 240 miljoen BEF. Directeur Jacques Lesourne hoopt dit jaar het 'break-evenpunt' te bereiken.

*

Einde februari 1992 verscheen het eerste nummer van STYLE, een nieuw blad van de Roularta-Groep, dat maandelijks (gratis) als bijlage bij het financieel-economisch magazine Trends (en bij het Franstalige Trends-Tendances) zal worden gevoegd. Het blad zal - speciaal voor zakenlui - lichte lectuur bevatten over reizen, mode, gezondheid, gastronomie... en over alles dat onder de noemer 'lifestyle' thuishoort. Hoofdredactrice wordt Tessa Vermeiren, die dezelfde functie reeds uitoefent bij Weekend-Knack. Zij omschrijft de geest van het blad als: 'De nadruk ligt op zijn in plaats van hebben'. De startoplage bedroeg 65.000 exemplaren of meer dan 200.000 lezers, waarvan 85 % mannen.

*

In een interview met De Standaard (2 maart 1992) breid

Gemeenschapsminister DE BATSELIER een vervolg aan zijn ideeën over PERSSTEUN, die hij tijdens de vorige legislatuur reeds herhaaldelijk ventileerde. DE BATSELIER is weliswaar niet meer bevoegd voor deze materie, maar hij werpt met zijn voorstellen een handschoen naar zijn opvolger op Economie.

DE BATSELIER gelooft dat de kwaliteitsmedia (hij doelt vooral op de geschreven pers) terug moeten naar het ideeëndebat, de politici zullen dan ook wel volgen. Volgens DE BATSELIER moet aan perspublicaties de keuze worden gelaten: ofwel spelen ze in op een ruime lezersmarkt en krijgen ze geen subsidies, ofwel brengen ze kwaliteit en zwengelen zo het ideeëndebat aan en ontvangen ze subsidies.

Wat wel of niet kwaliteitsjournalistiek is, zou kunnen worden bepaald door onafhankelijke personen in het beroep. DE BATSELIER stelt dat het brengen van goede achtergrondinformatie een belangrijk criterium is.

Manu Ruys, wiens krant De Standaard ongetwijfeld aan DE BATSELIERS kwaliteitsvereiste voldoet, noemt in een column het voorstel onbespreekbaar. Hij stelt dat de pers het intellectuele discours kan helpen voeden, maar daartoe geen richtlijnen van de politieke klasse nodig heeft.

*

Terwijl de ene minister (De Batselier) zich in allerlei bochten wringt om de dagbladpers (rechtstreeks) te steunen, moet een andere minister (Wathelet) zich beraden over een gunstig advies van de Prijzencommissie om de portkosten voor de VERZENDING van DAGBLADEN met 50 % te VERHOGEN. De Post wil het thuis-bestellen van kranten optrekken van 4,40 BEF tot 6,60 BEF. Ook de tarieven van sociaal-culturele en andere tijdschriften zouden fors omhoog gaan. De voorzitter van de Belgische Vereniging van Dagbladuitgevers (BVDU) Jan Lamers reageerde ongemeen heftig op deze plannen van de Post: 'Als de minister dit goedkeurt, kan men de pers in België opdoeken'. Daar de dagbladuitgevers reeds lang ontevreden zijn over de dienstverlening van de Post (gebrekige en laattijdige krantendistributie), heeft dit alles het voornemen van de uitgevers om de krantendistributie in eigen handen te nemen, uiteraard nog versterkt. De geplande prijs (6,60 BEF) zou trouwens dicht liggen bij de prijs die de particuliere distributeurs vragen. Bij de Post zou de kostprijs voor de verzending van een krant iets meer dan 20 BEF bedragen. Om dat verlies te compenseren kreeg de Post - in het kader van de onrechtstreekse steun aan de pers - in

1991 van de Staat nog een dotatie van 6,1 miljard BEF. Toch leed de Post in dat jaar met de verdeling van kranten en tijdschriften nog een verlies van ruim anderhalf miljard BEF.

*

De openbare omroep stevent af op een tekort van 151 miljoen frank in 1993 en maar liefst 1,5 miljard in 1996 in geval het subsidiebeleid niet snel verandert. De BRTN vraagt dan ook een MINIMUMDOTATIE gekoppeld aan een 'omroep-index', die sneller stijgt dan de gewone index, en bijkomende inkomsten door de opheffing van de beperkingen voor COMMERCIELE TELEVISIESPONSORING. Daarbij beklemtoonden zowel voorzitter van de Raad van Bestuur Els Witte als administrateur-generaal Cas Goossens dat 'de omroep trouw blijft aan zijn opdracht, wars van alle commerciële overwegingen ongeacht de wijze van financiering'.

*

Het bericht dat de BRTN met een vijfde nationaal radionet zou starten heeft voor heel wat beroering gezorgd in de mediawereld. Zowel VTM, de dag- en weekbladuitgevers, de lokale radio's en hun reclameregies protesteerden elk met eigen argumenten hard tegen wat SINDS 28 MAART 1992 IN DE

ETHER ging onder de naam RADIO DONNA.

Radio Donna is een radionet voor luisteraars zonder expliciete netvoorkeur, m.a.w. zij die bij Radio 2, Studio Brussel en de vrije radio's niet echt aan hun trekken komen. Deze vijfde openbare radiozender brengt informatie, ontspanning en vorming, is populair, energiek, pittig, speels en vernieuwend én zelfbedruipend door reclameinkomsten: drie reclameblokken van 2 minuten per uur (ter vergelijking: op de bestaande BRTN-netten is dat 2 min. per uur, op de RTBF-netten geeft men 8 min. per uur, en wettelijk zijn 12 min. reclame per uur toegestaan). Voor het eerste werkjaar bedraagt het budget 63 miljoen frank, terwijl op zo'n 150 miljoen frank inkomsten wordt gerekend. Volgens directeur-generaal Piet Van Roe is Radio Donna (deze naam werd trouwens lang geheim gehouden als onderdeel van de lanceringscampagne) geen pretzender, noch een reclamezender. Het moet een radio worden met toegankelijke muziek, gepresenteerd op een eigentijdse smaakvolle manier, waarbij de persoonlijkheid van de (bekende) presentators centraal staat. In de andere media werd verolgen gereageerd op de komst van Donna. VTM-directeur-generaal Leo Neels, daarin bijgetreden door voorzitter Jan Merckx, had het over een oor-

logsverklaring. De lokale radio's hadden niet direct verwacht het te moeten opnemen tegen de openbare omroep in de slag om de luisteraar. De Belgische Media en Reclame-regie ziet Donna vooral als een bedreiging voor de stedelijke radio's en eist daarvoor compensaties en een participatie. De voormalige Contact-groep richt een heus front op tegen de nieuwe BRTN-telg (toen nog bij gebrek aan beter Radio 5 genoemd). De uitgevers van dag- en weekbladen beschouwen dit als een nieuwe aanslag op hun reclame-inkomsten en zien het als een flagrante negatie van alle vroegere afspraken. Er wordt dan ook met veel ruchtbaarheid teruggevochten, onder andere met het bericht dat VTM i.s.m. de vroegere Contact-groep zelf een nationaal radionet zou oprichten. Tot slot zijn er ook nog een hele stroom van protesten op gang gekomen sinds Radio Donna uitzendt: de nieuwe zender heeft immers voorlopig in de regio Antwerpen de frequenties van Radio 3 ingepalmd en verdrong elders Radio 1 van de AM-band. De hierdoor gedupeerde klassieke muziek liefhebbers en de trouwe luisteraars van de informatiezender publiceren aanhoudend lezersbrieven in kranten en weekbladen om hun ongenoegen te uiten.

*

Einde maart 1992 werd de RAAD van BESTUUR van de BRTN vernieuwd. Op basis van de politieke verhoudingen die sinds de verkiezingen van 24 november 1991 zijn ontstaan, moeten de christendemocraten en de socialisten elk één mandaat inleveren ten voordele van de liberalen en van het Vlaams Blok. De CVP wordt voortaan vertegenwoordigd door Petrus Thijs (NCMV), André Smout (Boerenbond), Mark Benoît (ACW) en algemeen ACW-secretaris Leo Pauwels. De SP koos voor oud-partijsecretaris Carla Galle, VUB-hoogleraar Els Witte en Guy Peeters (ziekenfondsvoorzitter). Langs PVV-zijde benoemde men oud-jongerenvoorzitter Geert Versnick - gehuwd met VTM-presentatrice Lyn Wezenbeek), Jan Kerremans (ex-kabinetschef van oud-minister Dewael) en partijwoordvoerder Guy Vanhengel. De VU heeft ex-senator Walter Luyten afgevaardigd en het Vlaams Blok de Brusselse zanger Jef Elbers. Op de eerste vergadering van de nieuwe Raad werd Prof. Els Witte herkozen tot voorzitter en Petrus Thijs tot ondervoorzitter. De (belangrijke) Vaste Commissie van de Raad van Bestuur zal bestaan uit Els Witte, Petrus Thijs, Carla Galle, Leo Pauwels en Geert Versnick.

*

Op 14 maart 1992 VERSCHIEEN de PRAVDA, de krant die in 1912 door Lenin werd opgericht, VOORLOPIG voor de LAATSTE KEER. 'Tot er weer geld is', zo luidde het. Vorig jaar had de krant wel de abonnementstarieven verhoogd, maar dat volstond niet om de sterk stijgende uitgaven voor papier en inkt te blijven dekken.

De Pravda was decennia lang het orgaan van de communistische partij, maar na de mislukte staatsgreep van vorig jaar werd de partijkrant door de Russische president Jeltsin verboden. Ze verscheen echter opnieuw, maar als een onafhankelijke, partijloze krant. De oplage, die in 1990 al van 10 naar 7 miljoen gedaald was, bedroeg begin dit jaar nog slechts 1,5 miljoen.

Maar de Pravda verdween niet voor lang. Met de steun van de regering kon de krant op 7 april OPNIEUW VERSCHIJNEN. Lenins beeltenis, die na de coup van vorig jaar uit het logo verdwenen was, is terug opgenomen. Voorlopig zal de krant drie maal per week verschijnen.